

Nuorisoneuvoston toimintakertomus 2018

Hyväksytty nuorisoneuvoston kokouksessa 2/2019 18.3.2019

SISÄLLYSLUETTELO

Yhteenveto	2
Luodaan menetelmät, joilla kannustetaan nuoria jäämään ja palaamaan kotiseutualueelle	3
Seksuaalinen häirintä- ja väkivalta seminaari	3
Kesäkumikampanja	8
Saamelaisnuorten osallisuus itsemurhien ehkäisemiseksi	9
Luodaan kannustimet, joita hyödyntäen nuorten olisi helpompaa jatkaa elinkeinoissa	10
Nuorisoneuvoston kirje liikenne- ja viestintäministerille	10
Ihmisoikeusliiton koulutus	11
Vahvistetaan saamelaisnuorten vaikuttamismahdollisuuksia	12
Vaaliluetteloön hakeutuminen	13
Alkuperäiskansapolitiikka ja -yhteistyö	13
Totuus- ja sovinto	17
Kuplat rikki	17
Vakiinnutetaan Ofelaš-toiminta Suomessa	18
Dihtosis saamelaiskouluvierailut-hanke	19
Tuetaan saamelaisnuoria identiteetin, kielen ja kulttuurin säilyttämisessä	19
DigiÁrran-hanke	19
Nuorisoneuvoston järjestämät tapahtumat	20
Järjestetään nuorille saamenkielistä ja kulttuurinmukaista vapaa-ajan toimintaa	21
De!-Saamenkielisen nuorisokulttuurin kartoitus ja kehittäminen-hanke	21
Mahdollistetaan saamenkielinen ja kulttuuriin perustuva nuorisotyö	21

Yhteenveto

Nuorisoneuvosto sai opetus- ja kulttuuriministeriöltä toiminta-avustusta 120 000 euroa käytettäväksi 1.3.2018-31.12.2018 väliselle ajalle. Myönnettyllä avustuksella tuetaan saamelaisnuorten osallisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien toteutumista.

Nuorisoneuvoston päätavoitteena vuonna 2018 oli tuoda esille saamelaisnuorten kokemaa seksuaalista häirintää ja väkivaltaa sekä muita terveysasioita. Nuorisoneuvosto on osallistunut saamenkielisillä Kesäkumeilla ja Naimamaisterilla YleX:n ja muiden yhteistyökumppaneiden järjestämään vuotuisen Kesäkumikampanjaan sekä osallistunut Arktisen neuvoston hankkeeseen, jonka tavoitteena on ehkäistä alkuperäiskansanuorten itsemurhia aktisella alueella. Nuorisoneuvostolla on ollut vuoden aikana kolme eri hanketta: DigiÁrran hankkeessa kehitetään digitaalista nuorisotyötä ja luodaan saamenkielinen tieto- ja neuvontapalvelusivusto, Dihtosis hankkeessa tuodaan tietoa saamelaisista Suomen kouluihin sekä De! hanke, jossa kartoitetaan ja kehitetään saamenkielistä nuorten vapaa-ajantoimintaa. Lisäksi nuorisoneuvosto on kehittänyt saamenkielistä nuorisotyötä yhdessä Aseman Lapset ry:n, Inarin, Utsjoen ja Enontekiön kuntien kanssa Walkers toiminnan nuodossa.

Nuorisoneuvosto vuosille 2018-2019 asetettiin Saamelaiskäräjien kokouksessa 3/2017. Nuorisoneuvosto valitsi itse puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä viisi asiantuntijajäsentä ensimmäisessä kokouksessaan Oulussa 11.2.2018. Nuorisoneuvosto piti kertomusvuonna kuusi kokousta.

Nuorisoneuvosto toimikaudelle 2018-2019 asetettiin Saamelaiskäräjien kokouksessa 3/2018:

Varsinaiset jäsenet:	Varajäsenet:	Asiantuntijajäsenet:
Risten Mustonen pj.	Jouni Hetta	Jasmin Semenoff
Ánte Veijola varapj.	Niki Rasmus	Lassi-Olavi Mäkinen
Jussa Seurujärvi	Sunna Aikio	Unni Aikio
Anni Saara Aikio	Leevi Olli	Matias Löf
Anni-Sofia Löf	Marianne Ketola	Sunna Siilasjoki

Niila Rahko

Martta Alajärvi

Maria Mäkinen

Leena Fofonoff

Toimintakertomus on jaoteltu Saamelaiskäräjien vaalikauden 2016-2019 toimintaohjelman saamelaisnuoria koskevien tavoitteiden mukaan.

Luodaan menetelmät, joilla kannustetaan saamelaisnuoria jäämään ja palaamaan kotiseutualueelle

Yhtenä keinona saada saamelaisnuoret jäämään ja palaamaan saamelaisten kotiseutualueelle, on saamelaisnuorten hyvinvoinnin parantaminen ja kehittäminen. Nuorisoneuvosto on vuoden 2018 aikana järjestänyt seminaarin, joka käsitteli saamelaisnuorten kokemaa seksuaalista häirintää ja -väkivaltaa, osallistunut YleX:n kesäkumikampanjaan sekä tehnyt yhteistyötä Arktisen neuvoston kanssa Saamelaisnuorten osallisuus itsemurhien ehkäisemiseksi arktisella alueella-hankkeen tiimoilta.

Saamelaisnuorten kokemaa seksuaalista häirintää ja -väkivaltaa käsitellyt seminaari

Seminaarin tavoitteena oli, että saamelaisnuoret pääsevät jakamaan kokemuksiaan ja ajatuksiaan seksuaalisesta häirinnästä ja väkivallasta. Norjan Saamelaiskäräjien nuorisopoliittinen lautakunta on aloittanut keskustelun aiheesta ja tarkoituksena on laajentaa keskustelua koko Saamenmaahan. On tärkeää nostaa aihe näkyville, koska aiheesta vaietaan hyvin usein. Seminaari pyrki antamaan työkaluja seksuaalista väkivaltaa kokeneen nuoren kohtaamiseen ja tukemiseen sekä omien kokemusten käsittelyyn. Seminaari koostui ammattilaisten ja saamelaisnuoren puheenvuoroista, paneelikeskustelusta sekä työpajoista.

Raiskauskriisikeskuksen vastaava kriisityöntekijä **Kati Puhakka** toi esille puheenvuorossaan, että seksuaalisuuden suojelemiseksi on julistettu seksuaalioikeudet, jotka koskevat kaikkia sukupuolesta, ihonväristä, seksuaalisesta suuntautumisesta tai terveydentilasta huolimatta. Seksuaalinen kaltoinkohtelu ja väkivalta voi olla mm. sanallista häirintää, pilkkaa, nimittelyä tai arvostelua, seksiin tai/ja yhdyntään painostamista tai pakottamista, intiimien kuvien levittämistä tai luvaton kuvaamista tai esimerkiksi seksuaalisten tekojen tekeminen sammuneelle tai tiedottomassa tilassa olevalle ihmiselle. Nuoret kokevat internetissä seksuaalista häirintää usein, vaikka netissä pätevät samat oikeudet ja velvollisuudet kuin tosielämässä. Suurin osa seksuaalisista väärinkäytöksistä jää

edelleen salaisuudeksi kaivertamaan mieltä ja heikentämään hyvinvointia. Koska kyseessä on rikos, moni pelkää myös sen ilmi tulemistä ja sen seuraamuksia. Seksuaalinen kaltoinkohtelu ja väkivalta ovat hankalia kokemuksia siksi, että ne saavat uhrin usein tuntemaan itsensä syylliseksi tapahtuneesta. Seksuaalisen väkivallan luullaan tapahtuvan pimeässä pusikossa tuntemattoman tekemänä, vaikka useimmin väkivallan tekijä on entuudestaan tuttu.

Kuvassa vasemmalta oikealle Noora Wilhelmsson, Elina Kreuss, Päivi Alanne-Kunnari, Sunna Nousuniemi, Katja Huotari, Ingunn Eriksen, Kati Puhakka ja Tomi Guttorm.

Seksuaaliväkivaltatyön ohjaaja **Noora Wilhelmsson** Rovaniemen Tyttöjen talosta kertoi puheenvuorossaan, että Tyttöjen talo on vapaa-ajan tila 12-28 -vuotiaille tytöille ja naisille, jossa voi viettää aikaa, kokeilla kiinnostavia asioita ja harrastaa yhdessä tai erikseen. Tyttöjen talon toiminnassa on aina mukana aikuisia, joiden kanssa voi keskustella luottamuksellisesti. Tyttöjen Talolla alkoi vuosi sitten Oikeusministeriön rahoituksella tytöille ja nuorille naisille kohdennettu seksuaaliväkivaltatyö. Tyttöjen Talo tarjoaa tytöille ja nuorille naisille yksilötukea tilanteisiin, joissa nuori on kokenut seksuaaliväkivaltaa. Nuori voi tulla hakemaan apua myös, jos pohtii, onko minulle tapahtunut seksuaaliväkivaltaa. Tukea voi hakea hyvin matalalla kynnyksellä, eikä rikosta ole välttämättä tarvinnut tapahtua. Seksuaaliväkivaltatyö tarjoaa myös nuoren vanhemmille keskustelutukea ja ammattilaisille konsultaatioapua. Tyttöjen Talon seksuaaliväkivaltatyö on

vakauttavaa työtä, eli työtä, jossa pyritään kokonaisvaltaisesti tasapainottamaan nuorten vointia ja tuetaan nuoren toimintakykyä arjessa. Nuoret voivat hakeutua avun piiriin suoraan itse tai ammattilaisen kautta.

Seksuaalisuus on hyvin tärkeä ja keskeinen osa ihmisen ydintä ja itseä. Näin seksuaaliväkivalta ja seksuaalisuuden loukkaukset vaikuttavat kokonaisvaltaisesti käsitykseen siitä, kuka minä olen ja miten näen itseni, miten näen toiset ihmiset ja maailman. Seksuaaliväkivaltaan ei ole yhtä tapaa reagoida, vaan se voi ilmetä nuoren elämässä hyvin moninaisin oirein. Nuori voi reagoida kokemaansa väkivaltaan monin tavoin. Oireina voi olla masennusta, vetäytymistä kaveripiiristä sekä ulkopuolisuuden ja yksinäisyyden tunteita. Nuori voi vahingoittaa itseään viiltelemällä, syömättömyydellä ja laiminlyödä hygieniää.

On hyvin tavallista, että nuori voi hakea toistuvasti ammattilaisilta apua erilaisiin oireisiin, mutta harvemmin itse pystyy kertomaan mistä oireilussa voisi olla kyse ja, että on kokenut seksuaalista väkivaltaa. Tapahtunut aiheuttaa nuoressa usein valtavaa häpeää ja syyllisyyttä, mikä tekee kertomisesta vaikeaa. Siksi olisi hyvin tärkeää, että aikuiset ja ammattilaiset ovat valmiita kysymään nuorelta, onko joku tehnyt sinulle jotain mitä et olisi halunnut seksiin liittyen tai onko joku pakottanut tai painostanut seksiin. Nämä oireet eivät välttämättä kerro, että nuori on selkeästi kokenut seksuaaliväkivaltaa, mutta on tärkeää herätä miettimään, voisiko nuoren oireiden taustalla kaltoinkohtelua.

Nuori saamelainen elokuvantekijä **Sunna Nousuniemi** käsitteli puheenvuorossaan Rape Culturea ja sitä, keneen se vaikuttaa. Nousuniemi näytti puheenvuoronsa aluksi lyhytelokuvan aiheesta, jonka hän on tehnyt Lada Suomenrinteen kanssa. Puheenvuorossaan Nousuniemi toi esille, kuinka länsimainen kulttuuri ylläpitää Rape Culturea esimerkiksi elokuvateollisuudessa ja näin siitä voi muodostua normi yhteiskunnassa. **Karen Inga Utsi Gaup** ja **Ingunn Eriksen** olivat tulleet seminaariin kertomaan Norjan SÁNAG:sta, Saamelaisten psyykkisen terveydenhuollon kehittämiskeskuksesta sekä minkälaisia saamenkielisiä ja -kulttuurinmukaisia palveluita on tarjolla Norjan puolella. SÁNAG on ainoa erikoissairaanhoitotasoinen yksikkö, joka tarjoaa saamen kieleen ja -kulttuuriin perustuvia psykiatrisia palveluita lapsille, nuorille ja aikuisille. Sen alaisuudessa toimii Lapsi- ja nuorisopsykiatrinen poliklinikka (Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk, BUP). Puheenvuorossa kävi ilmi, että myös Suomen puolen nuorilla on mahdollisuus hakeutua hoitoon Norjaan, mutta sitä ennen pitää saada maksumääräys omalta sairaanhoitopiiriltä.

Puheenvuorojen jälkeen oli vuorossa paneelikeskustelu, johon osallistuivat Sunna Nousuniemi, Heli Huovinen, Anne Kirste Aikio, Ánte Veijola sekä Gudrun Eriksen Lindi. Paneelikeskustelussa

keskusteltiin mm. siitä, mitä nuorten tulisi tehdä jos kokee seksuaalista häirintää tai -väkivaltaa sekä sen ilmenemismuodoista saamelaisessa yhteiskunnassa. Keskustelussa nousi esille saamelaisten hiljaisuuden kulttuuri, jolla voi olla kohtalokkaita seurauksia. Saamelaisyhteiskunta on pieni ja usein tekijä ja uhri seksuaalisen väkivallan teoissa voivat olla kaikille tutut ja uhri voi pelätä asian tuomista esille.

Kuvassa vasemmalta oikealla Sunna Nousuniemi, Heli Huovinen, Anne Kirste Aikio, Ánte Veijola, Risten Mustonen ja Gudrun Eriksen Lindi.

Viimeisenä ohjelmassa ennen päivän yhteenvetoa oli työpajat, joihin osallistujat ilmoittautuivat seminaarin alun aikana. Työpajoja oli neljä:

Seksuaaliväkivaltaa kokeneen nuoren kohtaaminen Seksuaaliväkivaltatyön ohjaaja Noora Wilhelmsson, Otava-hanke, Tyttöjen Talo® Rovaniemi Ohjaaja Elina Kreus, Tyttöjen Talo® Rovaniemi: Työpajassa seksuaaliväkivaltaa kokeneen nuoren kohtaaminen pohdittiin ammattilaisten omaa suhdetta seksuaalisuuteen sekä sen merkitystä annettaessa seksuaalisuuteen liittyvää ohjausta. Työpajassa keskusteltiin seksuaalioikeuksista, sekä seksuaalikasvatuksen merkityksestä seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyssä. Pajassa tutustuttiin seksuaaliväkivallan puheeksi ottamisen lomakkeeseen ”Seksuaalioikeudet ja seksuaalisuutta loukkaava väkivalta”, sekä käsiteltiin seksuaaliväkivallan puheeksi ottamista ja seksuaaliväkivaltaa kokeneen nuoren kohtaamista.

Työpajassa keskustelua herätti ammatilaisen ilmoitusvelvollisuus poliisille alaikäistä koskevissa seksuaalirikoksissa. Kaikilla ammatilaisilla, joilla on velvollisuus ammatinsa kautta lastensuojeluilmoituksen tekemiseen, on tehtävä aina ilmoitus myös poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu seksuaalirikos.

Menetelmiä rikosasioiden puheeksiottoon, seksuaalirikoksen tunnistaminen ja avun hakemisen tärkeys aluejohtaja Päivi Alanne-Kunnari ja toiminnanohjaaja Katja Huotari

Rikosuhripäivystys: Työpajassa käytiin läpi erilaisia seksuaalisen väkivallan muotoja esimerkkitapausten avulla ja miten auttaa seksuaalirikoksen uhriksi joutunutta kaveria. Käytiin läpi myös RIKUn perustoimintaa ja palveluita.

Osallistava työpaja: Seksuaalista väkivaltaa kokeneiden nuorten tukeminen sekä saamelaisnuorten hyvinvoinnin tukitoimien suunnittelu yliopettaja, psykologi Tomi Guttorm, Ammatillinen opettajakorkeakoulu / Oamk: Osallistujat järjestäytyivät nopeasti keskustelemaan teemoista yhdessä ja toivat esille seuraavia näkökulmia: Nuoret kaipasivat ammattitaitoisia henkilöitä, joille voisi puhua kasvotusten akuutissa pahanolontunteessa. He kaipasivat myös selkeitä saamenkielisiä ohjeita, miten tämänkaltainen apu olisi saatavilla. Myös yleisempää keskustelua seksuaalisuudesta toivottiin. Saamelaisnuoret halusivat keskustella asiasta omalla äidinkielellään ja saamelaiskulttuurin ja yhteisön tuntemusta (esim. saamelaisten historian tuntemus ja tilanne tänä päivänä) pidettiin erittäin tärkeinä. Tukihenkilö tulisi olla yhteisön jäsen ja helposti lähestyttävä. Toisaalta nuoret toivat esille myös sen, että yhteisö on pieni ja saattaa olla hankalaa mennä juttelemaan henkilölle, joka on liian tuttu. Nuoret olivat halukkaita myös itse osallistumaan toimijoina tukijärjestelmään eli kaverin tukeminen koettiin tärkeäksi. He nostivat esille myös puhumattomuuden kulttuurin murtamisen tarpeen kaveriporukassa.

Työpajan jälkeen pidettiin vielä lyhyt keskustelutuokio niiden saamelaisnuorten kanssa, jotka ovat tai ovat olleet mukana aktiivisina toimijoina esim. Nuorisoneuvostossa. Työpajan ohjaaja korosti nuorten merkittävää roolia yhteisössä keskustelunavaajina sekä muutoksen tekijöinä saamelaisyhteisössä. Hän toi esille, että tämä rooli ei ole aina helppo ja tarjosi myös mahdollisuutta esim. Nuorisoneuvoston kautta lisäkoulutukseen ja ohjaukseen tästä aiheesta sekä yleisemmin saamelaisten psykososiaalisen tuen ja hyvinvoinnin tukemisen osalta.

Osallistujat tuottivat esimerkkejä seksuaalisesta häirinnästä ja – väkivallasta GoogleDriveen ja tämän jälkeen tilanteita käsiteltiin yhdessä. Osallistujat toivat esille hämmästyksensä siitä, että vaikka työpajan osallistujajoukko oli pieni, siitä huolimatta esimerkkejä tuli runsaasti. Osassa tapauksissa

oli tehty rikosilmoitus, osassa asian käsittely oli jäänyt selvästi kesken. Tämä näkyi esim. siinä, että uhrin tai uhrin ystävän tilanne oli pysynyt ahdistavana ja pelottavana pitkään tapahtuman jälkeen. Osassa esimerkeistä tilanne oli jopa kääntynyt siihen, että uhri tai uhrin ystävä oli joutunut jälkikäteen tekijän tai hänen kavereidensa painostamaksi.

Seksuaalikasvatuksen merkitys seksuaalisen väkivallan ehkäisemisessä vastaava kriisityöntekijä Kati Puhakka Raiskauskriisikeskus Tukinainen: Työpajassa käsiteltiin nuorten kanssa seksuaalisuuteen liittyviä asioita. Keskustelun aiheita olivat mm. kehon muutokset, kuukautiset, siemensyöksyt, seurustelutaidot, seksin aloittaminen ja ehkäisy. Lisäksi työpajassa keskusteltiin seksuaalikasvatuksen tärkeydestä ja nuoret toivoivat, että aikuiset puhuisivat enemmän ja avoimesti kaikesta ja erityisesti nuoret toivoivat, että aikuiset vastaavat, jos heiltä kysytään.

Kati Puhakan ideana jatkotoimenpiteistä olisi seksuaalikasvatuksen järjestäminen alueen nuorille ja heidän vanhemmilleen sekä ammattilaisille, jotka työskentelevät lasten, nuorten ja perheiden kanssa. Esimerkiksi niin, että eri ikäryhmien kanssa työskenteleville järjestetään omat koulutukset; varhaiskasvatus, alakoulu ja yläkoulu jaolla ja jokaiselle olisi noin 4 tunnin koulutuspäivä ja sitten vanhemmille voisi olla ”vanhempainilta” ja nuorille omat seksuaalikasvatuksen tunnit.

Kesäkumikampanja 2018

Nuorisoneuvosto otti osaa Kesäkumikampanjaan vuonna 2018. Kesäkumikampanja kertoo nuorille kondomin käytön tärkeydestä. Kampanja muistuttaa, että kaikilla tulisi olla samat seksuaalioikeudet ja lähtökohdat käyttää ehkäisyä sekä saada tietoa turvallisesta ehkäisystä. Kampanjassa ovat mukana YleX, Suomen Punainen Risti,

Väestöliitto, Syöpäjärjestöt ja Sotilaskotiliitto. Sosiaali- ja terveysministeriö tukee kampanjaa. Kampanjan aikana jaetaan 220 000 kesäkumia eri tapahtumissa.

Nuorisoneuvoston jakamissa saamenkielisissä Kesäkumeissa on ohjeet pohjois-, inarin- tai koltansaameksi sekä englanniksi. Myös kampanjaan kuuluvan Naimamaisteri seksuaaliterveyskyselyn pystyi suorittamaan saameksi. Kesäkumeja jaettiin Riddu Riddu-

festivaalissa Norjan Kaivuonossa 13.-14.7.2018 sekä Ihajis Idja-festivaalissa Inarissa 17.-18.8.2018. Ihajis Idjassa nuorisoneuvosto piti ständiä, jossa nuorten oli mahdollisuus hakea Kesäkumeja sekä suorittaa Naimamaisteri-testi. Ständin pitämiseen osallistui myös Väestöliiton nuorten seksuaalikasvatuksen asiantuntija Sari Hälinen

Saamelaisnuorten osallisuus itsemurhien ehkäisemiseksi arktisella alueella

Nuorisoneuvosto on vuoden 2018 vuoden aikana osallistunut yhteistyöhön Saamelaisnuorten osallisuus itsemurhien ehkäisemiseksi arktisella alueella -hankkeessa. Hanke toteuttaa Suomen arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelmaa 2017-2019, jossa todetaan, että henkistä hyvinvointia voidaan tukea lisäämällä mielenterveysosaamista ja luomalla myönteisiä oppimisympäristöjä ja että Suomi tukee edellisten puheenjohtajuuskausien aloittaman arktisen yhteistyön jatkamista itsemurhien ehkäisemiseksi. Nuorisoneuvosto on tiedottanut hankkeesta eri kanavilla sekä etsinyt työpajaan osallistujia. Nuorisosihteeri toimii hankkeessa linkkinä Inariin ja hoitaa käytännön järjestelyt Inarissa.

Kuvassa etualalla työpajaan osallistuneet nuoret sekä takana työpajan vetäjät ja tulkki.

Hankkeen aikana järjestetään Inarissa kaksi digitaalisen tarinankerronnan työpajaa, joiden tarkoituksena on ehkäistä nuorten itsemurhia. Saamelaisnuorille suunnattu työpaja pidettiin lokakuussa 2018 ja arktisen alueen eri maiden nuorille suunnattu työpaja pidetään alkuvuonna 2019.

Molempien työpajojen kesto on 2,5 vuorokautta. Kumpaankin työpajaan osallistuu 10-15 nuorta sekä heidän tukena toimiva fasilitaattoriryhmä. Fasilitaattorit kertovat työpajan tavoitteet ja tukevat osallistujia rakentamaan tarinoitaan työpajan teemasta. Osallistujat oppivat käyttämään Adobe Final Cut Pro -sovellusta tarinan kerronnan välineenä. Työpajan lopuksi osallistujat jakavat tarinansa toisilleen, minkä jälkeen toteutetaan syventävä fokusryhmä-keskustelu tarinankerronnan kokemuksesta, itsemurhien ehkäisystä ja seuraavista käytännön toimenpiteistä.

Nuorille suunnatut työpajat toteutetaan digitaalisen tarinankerronnan (Digital Storytelling, DST) menetelmällä, jonka lähtökohtana on hyödyntää teknologiaa visuaalisten kertomusten luomiseen. Menetelmää on käytetty alkuperäiskansojen keskuudessa tiedon jakamiseen, yhteisöllisyyden rakentamiseen sekä koulutukseen, mutta sitä on hyödynnetty myös osallistavan ja laadullisen tutkimuksen menetelmänä. Nuorille suunnattujen työpajojen lisäksi Suomi järjestää sirkumpolaarisen itsemurhien ehkäisyn ja mielenterveyden edistämisen implementaatioseminaarin Inarissa alkuvuonna 2019. Seminaari on kaksipäiväinen. Ensimmäisen päivän ohjelmassa käsitellään arktisen alueen itsemurhien ehkäisystrategioiden toimeenpanoa. Toisena päivänä työestetään Kanadan fasilitoimassa osiossa suunnitelma arktisen alueen mielenterveysyhteistyön jatkamiseksi sekä tutustutaan nuorten

Luodaan kannustimet, joita hyödyntäen saamelaisnuorten olisi helpompaa jatkaa perinteisissä elinkeinoissa

Nuorisoneuvoston kirje liikenne- ja viestintäministerille

Nuorisoneuvosto lähetti 13.4.2018 avoimen kirjeen liikenne- ja viestintäministeriölle kaavailusta Jäämeren radasta. Kirjeen yhteenveto: Nuorisoneuvosto ei voi kannattaa valitun Rovaniemi-Kirkkonieimi-junaratayhteyden rakentamista, koska Saamelaiskäräjien kanssa ei ole asianmukaisesti neuvoteltu ja vaikutukset saamelaiskulttuuriin, saamelaiselinkeinoihin ja ympäristölle ovat valituksessa linjauksessa Liikenneviraston teettämien selvitysten mukaan pahimmat. Nuorisoneuvosto painottaa, että ei lähtökohtaisesti vastusta Jäämeren rataa vaan pitää liikenne- ja viestintäministeriön menettelytapaa radan valinnasta laittomana ja Rovaniemi-Kirkkonieimi-junaratayhteyttä huonoimpana mahdollisena vaihtoehtona. Suomen valtio on rikkonut lakia jättämällä huomioimatta saamelaiskäräjälain (17.7.1995/974) neuvotteluvelvoitteen (9 §) sekä hallintolain (434/2003, 2 §) hyvän hallinnon perusteet.

Nuorisoneuvosto katsoo, että radan rakentaminen vaikeuttaisi saamelaisnuorten tulevaisuutta jatkaa poronhoidossa jakamalla laidunmaat useassa paliskunnassa sekä lisäisi nuorten

saamelaisporonhoitajien psyykkistä kuormaa. Myös muut perinteiset saamelaiselinkeinot kalastus, metsästys ja keräily sekä matkailu kärsisivät. Nuorisoneuvosto nostaa esille etenkin kolttsaamelaisten kalastuksen Näätämöjoessa, koska mahdollisen uuden Kirkkoniemen sataman rakentamisella Näätämövuonoon tulee olemaan vaikutuksia Näätämöjoen lohi- ja taimenkantoihin. Nuorisoneuvosto esittää liikenne- ja viestintäministeriölle, että ratavaihtoehtojen kartoitusprosessi käynnistetään uudelleen ottaen huomioon saamelaisten kestävästä kehitystä noudattavat elinkeinot sekä neuvotteluvuorokauden asianmukaisen noudattamisen. Nuorisoneuvosto voi mielellään osana Saamelaiskäräjiä auttaa liikenne- ja viestintäministeriötä lisäämään puuttunutta vuoropuhelua sekä ymmärrystä saamelaiselinkeinojen ja -kielten merkityksestä saamelaisille. Nuorisoneuvosto lähettää avoimen kirjeen liikenne- ja viestintäministeriölle. Kirje on vapaasti julkaistavissa mediassa.

Ihmisoikeusliiton koulutus

Vaalikauden yhtenä toimenpiteenä on nostaa esille nuorten haasteita ja mahdollisuuksia jatkaa perinteisiä elinkeinoja. Tähän toimenpiteeseen liittyen nuorisoneuvosto järjesti yhteistyössä Ihmisoikeusliiton kanssa koulutuksen ihmisoikeuksista Oulussa 22.9.2018. Koulutukseen osallistui nuorisoneuvoston jäseniä sekä Oulussa asuvia saamelaisnuoria. Nuorisoneuvosto oli toivonut, että koulutuksessa keskityttäisiin etenkin Jäämeren ratahankkeen käsittelyyn, sillä jos ratahanke toteutuu,

sillä on pitkävaikutteisia negatiivisia vaikutuksia saamelaisnuorten tulevaisuuteen saamelaisten kotiseutualueella. Kouluttajina toimivat ihmisoikeuksien asiantuntija Matti Jutila, vaikuttamistyön päällikkö Heli Markkula sekä Heta Heiskanen ALL-YOUTH STN. Koulutuksessa nuoret jaettiin muutamaaan ryhmään, joissa nuoret pohtivat ensin yleisesti ihmisoikeuksia sekä sen jälkeen tarkasteltiin Jäämerenrataa ihmisoikeusnäkökulmasta. Apuna käytettiin ihmisoikeusjulistuksen oikeuksia ja alkuperäiskansajulistuksen oikeuksia. Tämän jälkeen käytiin läpi sitä, minkälaisia vaikuttamistapoja nuorilla voisi olla ratahankkeen suunnitteluprosessissa sekä miten vaikuttamistyö tulisi suunnitella, ajoittaa ja minkälaisia eri keinot voisivat olla. Viimeisenä asiana koulutuksessa käytiin läpi sitä, mistä asioista voi valittaa oikeustuomioistuimiin ja mistä voi kannella laillisuusvalvojalle. Samalla käytiin läpi sitä, mitä näissä asioissa on hyvä ottaa huomioon.

Vahvistetaan saamelaisnuorten vaikutusmahdollisuuksia

Nuorisoneuvoston nimeämällä nuorisoneuvoston varsinaisella jäsenellä on puheoikeus käräjien kokouksessa sekä läsnäolo- ja puheoikeus käräjien hallituksen kokouksessa nuorisoneuvoston valmistelemisissa asioissa. Nuorisoneuvosto on vienyt Saamelaiskäräjien hallituksen käsiteltäväksi ehdotuksen Saamelaiskäräjien ja valtionneuvoston tapaamisesta sekä mahdollisen valituksen Oikeuskanslerille Jäämeren ratahankkeen toimeenpanosta.

Nuorisoneuvostolla on edustus vuonna 2018 perustetussa maakunnallisessa nuorisoneuvostossa, varsinaisena jäsenenä on Sunna Aikio ja hänen varajäsenenä Anni-Sofia Löf. Maakuntauudistuksessa osa kuntien tehtävistä siirtyy maakuntien hoidettavaksi. Lakiluonnos edellyttää, että maakunnat asettavat maakunnalliset nuorisovaltuuston, jotta nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet toteutuvat. Lakiluonnoksen pohjalta nuorisovaltuustolle annetaan mahdollisuus vaikuttaa maakunnan toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä nuorten ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta.

Nuorisoneuvoston jäseniä on osallistunut mm. näihin kokouksiin ja tapahtumiin vuoden 2018 aikana:

- Saamelaiskäräjien kokous 1/2018 Ánte Veijola 9.2.2018
- Human Rights Councilin EMRIP-tapaaminen Risten Mustonen 15.2.2018
- Opetushallituksen kuulemistilaisuus aiheesta Toisen asteen tasa-arvo ja yhdenvertaisuusopas Risten Mustonen 14.3.2018
- Saamelaiskäräjien 9 § neuvottelut opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa Saamelaisnuorten taidetapahtuman rahoituksesta, Lassi-Olavi Mäkinen 6.4.2018

- Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston alaisen nuorisolautakunnan kokous Karasjoella sekä Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston kokous, Risten Mustonen ja Ánte Veijola 15.5.2018
- Saamelaiskäräjien hallituksen kokous, Risten Mustonen 28.5.2018
- Saamelaiskäräjien kokous 2/2018, Risten Mustonen 19.6.2018
- Saamelaiskäräjien kokous 3/2018, Ánte Veijola 24.9.2018
- Saamelaisasioiden neuvottelupäivät, Ánte Veijola 26.10.2018
- Totuus- ja sovintoprosessin tapaaminen, Risten Mustonen 29.10.2018
- Totuus- ja sovintoprosessin tapaaminen, Risten Mustonen 12.11.2018
- Totuus- ja sovintoprosessin neuvottelut, Risten Mustonen 15.11.2018
- Saamelaiskäräjien kokous 4/2018, Risten Mustonen 18.12.2018

Vaaliluetteloon hakeutuminen

Anaráškielân:

<https://www.samediggi.fi/licciiba-vaaljah-te-pesaccij-jienastid/?lang=an>

Suomeksi:

<https://www.samediggi.fi/oispa-vaalit-niin-paasis-aanesta-an/>

2,6 t. näyttöä

Tykkää

Komentoi

Jaa

Saamelaiskäräjien vaalilautakunta on päättänyt, ettei se enää lähetä edellisten Saamelaiskäräjien vaalien jälkeen 18-vuotta täyttäneille saamelaisnuorille kirjettä kotiin vaaliluetteloon hakeutumiseksi. Vaaliluetteloon tulee hakeutua vuoden 2018 loppuun mennessä, jos haluaa päästä äänestämään seuraavissa Saamelaiskäräjien vaaleissa 2019. Nuorisoneuvosto päätti tehdä aiheesta videon, joka laitettiin nuorisoneuvoston facebook-sivuille. DigiÁrran-hankkeelle työskentelevä Niki Rasmus teki videon, jonka yhteydessä oli nettiosoite, josta löytyivät yksinkertaiset hakuohjeet vaaliluetteloon hakeutumiseksi. Video sai yli 2600 näyttöä ja se tavoitti yli 600 henkeä facebookissa.

Alkuperäiskansapolitiikka ja -yhteistyö

Kati Eriksen piti nuorisoneuvoston kokouksen yhteydessä 25.3.2018 koulutuksen nuorisoneuvostolle kansainvälisistä asioista sekä YK:n vaikuttamismekanismeista. Koulutus toimi alustuksena etenkin niille nuorisoneuvoston jäsenille, jotka osallistuivat YK:n alkuperäiskansojen pysyvään foorumiin sekä opintomatkalle Kanadaan.

YK:n alkuperäiskansojen pysyvä foorumi

YK:n alkuperäiskansojen pysyvä foorumi (Permanent Forum on Indigenous Issues, UNPFII) on vuonna 2000 perustettu YK:n talous- ja sosiaalineuvosto ECOSOC:n alainen neuvoa-antava toimielin. Sen tehtävänä on nostaa keskusteluun alkuperäiskansoja koskevia kysymyksiä erityisesti taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen, kulttuurin, ympäristökysymysten, koulutuksen, terveyden ja ihmisoikeuksien alueelta. Alkuperäiskansaforumin teemana vuoden 2018 kokouksessa (16.-27.4.2018, forumin 17. istunto) oli "alkuperäiskansojen kollektiiviset oikeudet maahan, alueisiin ja luonnonvaroihin". Vuosittain New Yorkissa kokoontuva foorumi on valtioiden ja alkuperäiskansojen kohtaamispaikka. UNPFII onkin lisännyt tietoisuutta alkuperäiskansoille tärkeistä asioista entistä kokonaisvaltaisemmin YK:ssa. Nuorisoneuvostosta UNPFII:hin osallistuivat Risten Mustonen, Anni Saara Aikio, Maria Mäkinen, Sunna Aikio sekä Anni-Sofia Löf. Nuoret osallistuivat varsinaisen pysyvän foorumin lisäksi Youth Caucukseen ja Arctic Caucukseen sekä erilaisiin sivutapahtumiin.

Nuoret kertovat matkasta näin: ”Opimme ymmärtämään maailman alkuperäiskansojen tilannetta paremmin. Huomasimme, miten paljon meillä on samaa muiden alkuperäiskansojen kanssa esimerkiksi luontoarvojen ja yhteiskunnallisen aseman suhteen. Ymmärsimme, ettemme ole yksin ongelmiamme kanssa ja olemamme paljon vahvempia yhdessä muiden alkuperäiskansojen kanssa. Huomasimme myös, miten luonto on sidoksissa myös muihin alkuperäiskulttuureihin ja ymmärsimme, että luonnonsuojelu on yksi monien alkuperäiskulttuurien elinehto. Opimme, miten

ainutlaatuinen ryhmä saamelaiset ovat maailman mittakaavassa. Ei ole mitään muuta samankaltaista ryhmää. Suomessa asuvana saamelaisena meillä on periaatteessa kaikki hyvin, meillä on ruokaa, paikka, missä nukkua, ja mahdollisuus kouluttautua, eikä meillä ole uhkaa esimerkiksi joukkoraiskauksiin. Joidenkin elintasoltaan heikompien maiden alkuperäiskansojen poliittinen tilanne kuitenkin yllätti, kun oli olettanut Suomen olevan edistyksellinen maa monelta kantilta. Meidän pitäisi saada elää vapaasti omassa kulttuurissamme ja jatkaa sitä eteenpäin kuten kaikkien alkuperäiskansojen.”

”UNPFII on saamelaisnuorille tärkeä tapahtuma siksi, että on tärkeä päästä kuulemaan muidenkin alkuperäiskansojen asioita ja tapaamaan muiden alkuperäiskansojen edustajia ja ennen kaikkea tutustumaan muihin/muiden alkuperäiskansoihin kuuluvien nuorten kanssa. Monien asioiden kannalta on hyvä verkostoitua muidenkin alkuperäiskansojen nuorten kanssa, koska kuitenkin käsittelemme ja käymme läpi paljon samantapaisia asioita. On tärkeää, että saamelaisnuorilla on mahdollisuus päästä osallistumaan UNPFII:hin ja tuomaan asioita esille nuorten näkökulmasta. UNPFII on myös silmiä avaava kokemus, kaikki ne puheenvuorot mitä suuressa salissa pidetään antavat kuvaa siitä, millä tolalla maailman alkuperäiskansa-asiat ovat ja on erittäin hyvä päästä kokemaan tämä. Ajatusmaailmamme muuttuivat hyvin paljon kymmenen New Yorkissa ja UNPFII:ssa vietetyn päivän jälkeen.”

Nuorisoneuvosto järjesti 18.4. Arctic Railway and Future of Saami Youth Side Event at UNPFII -nimisen side eventin yhdessä Suomen Saamelaisnuoret ry:n ja Lapin yliopiston kanssa. Suohpanterror-taiteilijakollektiivi antoi käyttöön lanseeraamansa aihetunnisteen No access without consent sekä julisteitaan näytille tapahtumaan. Tapahtumassa Norjan Saamelaiskäräjien puheenjohtaja Aili Keskitalo, Norjan Saamelaiskäräjien Nuorisolautakunnan puheenjohtaja Ole-Henrik Bjørkmo Lifjell, Suomen Saamelaisnuoret ry:n varapuheenjohtaja Ida-Maria Helander, sihteeri Enni Similä sekä Nuorisoneuvoston jäsenet Anni Saara Aikio, Anni-Sofia Löf ja Maria Mäkinen keskustelivat Jäämerenrataan liittyvistä uhkakuvista. Keskustelua johti Nuorisoneuvoston puheenjohtaja Risten Mustonen ja Suomen Saamelaisnuoret ry:n puheenjohtaja Petra Laiti kokosi keskustelun yhteenvedon. Keskustelun jälkeen Lapin yliopiston professori ja dekaani Satu Miettinen sekä Maija Rautiainen ja Silvia Remotti pitivät julistetyöpajan, jossa osallistujat saattoivat ottaa kantaa Jäämeren rataan taiteen avulla luomalla omat julisteensa. Tapahtumassa oli osallistujia muista alkuperäiskansoista sekä laajalti kautta Saamenmaan. Tapahtumassa tuli selväksi, että saamelaisilla on monia syitä suhtautua kriittisesti Jäämeren rataan ja olla siitä huolissaan nykyisten junaratakemusten perusteella.

Nuorisoneuvoston puheenjohtaja Risten Mustonen piti 19.4.2018 Saamelaiskäräjien edustajana puheenvuoron täysistunnossa. Puheenvuorossa Nuorisoneuvosto toi esille, että Suomen valtio jatkaa edelleen häpeällisesti alkuperäiskansa saamelaisten oikeuksien polkemista ja rikkoo paitsi omia lakejaan, myös kansainvälisiä julistuksia. Nuorisoneuvosto pyysi komissiota valvomaan Suomen valtion toimia.

Opintomatka Kanadaan

Nuorisoneuvostolla oli mahdollisuus lähettää jäseniä tutustumaan tapahtumaan ja verkostoitumaan eri alkuperäiskansanuoriin. Nuorisoneuvoston jäsenistä Ánte Veijola ja Niila Rahko osallistuivat opintomatkalle Kanadan Forth Smith! Hay Riveriin 18.-24.3.2018 Arctic Winter Games -tapahtuman yhteydessä.

Joka toinen vuosi arktisella alueella järjestetään Arctic Winter Games -tapahtuma, joka kerää yhteen yli 2000 nuorta kilpailijaa eri lajeissa. Arctic Winter Games (AWG) on circumpolaaristen aluiden urheilukilpailu, joka järjestettiin ensimmäistä kertaa 1970. Kisoihin osallistuu joukkueita Alaskasta, Kandan pohjoisista territorioista, Grönlannista, Venäjältä ja Saamelaisalueelta. Vuoden 2018 kilpailut olivat 25. kisat ja ne järjestettiin Fort Smithissä ja Hay Riverissä North West territoriossa Kanadassa. Nuorisoneuvoston jäsenten oli tarkoitus edustaa saamelaisnuoria kisoissa ja samalla olla mukana kannustamassa saamelaisurheilijoita. Urheilutapahtuman lisäksi tapahtumassa on laajalti esillä alkuperäiskansojen kulttuuria. Nuoret tutustuivat uusiin ihmisiin ympäri arktista aluetta ja pääsivät kertomaan saamelaisten tilanteesta Suomessa ja vaihtamaan kokemuksia arktisesta elämästä.

Nunavut Sivuniksavut (NS) on oppilaitos Ottawassa, johon inuiitti nuoret voivat hakeutua opiskelemaan. Tarkoitus on kehittää inuiittinuorten tietoja ja taitoja, jotta he voivat tuoda oman panoksensa yhteisöjensä kehittämiseen. Vuonna 2017 Nunavut Sivuniksavut -oppilaitoksen opiskelijoita oli nuorisoneuvoston vieraina Saamenmaalle. Inuiittinuoret kävivät esimerkiksi Utsjoella ja tutustuivat Inarissa Sajokseen ja Saamelaiskäräjien toimintaan. Nuorisoneuvosto päätti, että opintomatkkaan liittyy vastavierailu inuiittinuorten luokse Nunavut Sivuniksavuttiin Ottawaan.

Näin Ánte Veijola kertoo opintomatkasta:

”Ottawassa inuiitti nuoret esittelivät kaupunkia ja kouluaan. Koululla seurasimme muutamaa oppituntia ja he esittelivät inuiittien historiaa lyhyesti. Yhdellä oppitunnilla käsiteltiin inuiittien määritelmää itsestään ja se toi mielenkiintoista kontrastia saamelaismääritelmä keskusteluun. Inuiittinuoret pitivät meille myös perinteisen tanssi- ja musiikkiesityksen. Vierailu koulussa oli

todella opettavainen ja huomasimme, että arktisten alueiden alkuperäiskansanuorilla on paljon yhteistä.

Totuus- ja sovinto

Hallitus on käynnistänyt saamelaisasioita käsittelevän sovintoprosessin valmistelun. Valtioneuvoston kanslia ja oikeusministeriö yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa ovat kartoittamassa mm. miten sovintoprosessi tulisi panna toimeen ja millainen itse prosessista vastaavan riippumattoman komission tehtävä ja kokoonpano tulisi olla. Saamelaisten kuuleminen asiasta on asian edistymisen edellytyksenä. Vuoden 2018 aikana valtioneuvoston kanslia järjesti totuus- ja sovintoprosessin valmistelun tueksi keskustelutilaisuuksia eri puolilla saamelaisaluetta ja saamelaisalueen ulkopuolella. Nuorisoneuvosto pyysi yhteistyössä Suomen saamelaisnuoret yhdistyksen kanssa saamelaisnuorille omaa keskustelutilaisuutta ja se järjestettiin kesäkuun alussa.

Totuus- ja sovintoprosessien tarkoituksena on pohtia ja todistaa historiallista syrjintää ja oikeuksien rikkomista ja selvittää, miten nämä vaikuttavat saamelaisiin ja saamelaisten yhteisöihin nykyisessä tilanteessa. Prosessin tulisi ehdottaa, miten yhteyttä saamelaisten ja valtion välillä sekä saamelaisten keskuudessa tulisi parantaa. Keskustelutilaisuuksien raportti julkaistiin loppuvuodesta 2018. Nuorisoneuvosto on osana Saamelaiskäräjiä mukana totuus- ja sovintoprosessin valmistelussa. Nuorisoneuvoston puheenjohtaja Risten Mustonen on osallistunut valtion ja Saamelaiskäräjien välisiin neuvotteluihin loppuvuodesta 2018. Tarkoituksena on olla tiiviisti mukana prosessin etenemisessä, mikäli prosessi päädytään aloittamaan.

Kuplat rikki

2017 vuoden puolella on aloitettu keskustelut yhteistyön kehittämisestä Espoon nuorisovaltuuston, Helsingin nuorisoneuvoston, Tornion nuorisoneuvoston, Saamelaiskäräjien nuorisoneuvoston ja Inarin nuorisovaltuuston välille. Näillä tahoilla löytyy jo valmiita yhteistyökuvioita mm. vuodelta 2016 kun "Pohjonen Vinkkeli", johon kuuluu Tornion nuorisoneuvosto, Inarin nuorisovaltuusto ja Saamelaiskäräjien nuorisoneuvosto, kävivät "Lappi vapaaksi-Vapaa pohjola" -nimisellä vaikuttamismatkalla pääkaupunkiseudulla. Matkan tapahtumat järjestettiin yhteistyössä Espoo Nuorisopalveluiden sekä silloisen Helsingin Nuorisoasiainkeskuksen kanssa. Tämän valmiin yhteistyökuvion pohjalle tahtotilana on ollut luoda jatkoa, jossa osallistetaan nuoret entistä enemmän toiminnan ja yhteistyön suunnitteluun sekä toteutukseen. Yhteistyön keskeisenä ajatuksena on rikkoa stereotypioita ja löytää enemmänkin samanlaisuuksia ja kehittää niiden pohjalle toimivia

toimintamalleja vaikuttajanuorten käyttöön eteläisemmästä Suomesta Pohjoiseen saakka. Tästä ajatuksesta syntyy hankkeen nimi "Kuplat Rikki".

Toiminnan toteuttamisen kannalta ensimmäinen tärkeä kohtaaminen on ollut Inarin Vasatoka leirikeskuksessa järjestetty osallisuusleiri 6.6.-11.6.2018. Leirin toteuttajina ja suunnittelijoina toimivat Pohjosen Vinkkelin ohjaajat ja nuoret. Leirin ohjelmassa esiteltiin mm. pohjoisen ominaispiirteitä; monikulttuurisuus lapissa - saamelaisuus, pitkät välimatkat, joukkoliikenne - onko sitä?, pohjoisen luonnon erityisyys ja sen merkitys paikallisille. Sen lisäksi nuoret jakoivat toisilleen konkreettisia keinoja, kuinka nuorten ääni erilaisin keinoin voidaan saada kuuluviin. Leirin tärkeänä tehtävänä oli antaa nuorille mahdollisuus suunnitella hankkeen jatko. Leirillä tuotettiin kantaottava taideteos paikallisen bussikatoksen maalauksen yhteydessä. Bussikatos symboloi Inarin nuorisovaltuuston äänen vaikuttavuutta taustatarinallaan ja myös nuorten liikkuvuuden ongelmallisuutta. Inarin kunta päähakijana on saanut hankekokonaisuudelle rahoituksen ja toiminta jatkuu vuonna 2019.

Leirillä käsiteltyjä aiheita:

- Monikulttuurisuus pohjoisessa - Mitä on saamelaisuus ja mitä on olla saamelaisnuori Suomessa? Kuinka saamelaisnuoria kuullaan heitä koskevassa päätöksenteossa? Paikallinen kulttuuri ja elinkeinot
- Vaikuttaminen taiteen keinoin - Bussikatoksen taiteilu
- Jäämerenrata - Sen vaikutukset paikallisten elinkeinoon, ympäristöön, liikkumiseen
- Kaivostoiminta Lapissa - Kaivoksien vaikutukset elinkeinoelämään, ympäristöön, nuorten tulevaisuuteen
- Koskenlasku - Luonto ryhmäyttämisen välineenä, itsensä voittaminen
- Osallistava budjetointi - Helsingin ja Espoon nuorten osallistavan vaikuttamisen keinon

Vakiinnutetaan Ofelaš-toiminta Suomessa

Nuorisoneuvosto osallistui Saamelaiskäräjien koulutus- ja oppimateriaalitoimiston hallinnoiman Oktavuohta-verkkolehden päivittämiseen palkkaamalla Eeva Mäkisen päivitystyöhön tammi-helmikuuksi 2018. Sivuston tarkoituksena on jakaa saamelaistietoa opetukseen ja muille kiinnostuneille.

Dihtosis saamelaiskouluvierailut-hanke

Kati Eriksen palkattiin helmikuun ajaksi valmistelemaan Dihtosis-hankkeen hakemus opetus- ja kulttuuriministeriölle yhdessä Nuorten Akatemian kanssa. Nuorisoneuvosto saikin opetus- ja kulttuuriministeriöltä 56 000 euron rahoituksen Dihtosis-saamelaiskouluvierailut hankkeen ensimmäiselle vuodelle. Hanke toteutetaan yhteistyössä Nuorten Akatemian kanssa. Hankkeen tarkoituksena on tehdä saamelaisia ja saamelaiskulttuuria tunnetuksi valtaväestön nuorille. Tämä toteutetaan lanseeraamalla saamelaisten kansallispäivä teemapäiväksi kouluihin sekä järjestämällä keväällä 2019 kouluvierailuja, joissa saamelaisnuoret pitävät osallistavia työpajoja. Hankkeen projektityöntekijänä toimii Minna Lehtola 1.10.2018-15.3.2019 ja hänen tehtävänä on yhdessä Nuorten Akatemian kanssa tuottaa sisältöä menetelmäkorttipakkaan sekä olla mukana suunnittelemassa kouluvierailuja. Menetelmäkorttipakan tavoite on innostaa kasvattajia, opettajia ja valmentajia opettamaan lapsille ja nuorille saamelaisista itsenäisesti. Pakka sisältää perustietoa saamelaisista sekä ohjeita ja ideoita osallistavien työpajojen pitämiseen.

Kouluvierailut toteutetaan kevään 2019 aikana. Nuorisoneuvosto rekrytoi saamelaisnuoria kouluvierailujen vetäjiksi. Kouluvierailujen materiaalin pohjana käytetään menetelmäkorttipakkaa, joka on tarkoitettu tueksi, liikuttajaksi ja innostajaksi saamelaisten kansallispäivän viettämiseen erityisesti yläkoululaisten ja 5.-6. luokkien kanssa ympäri Suomen. Kortit antavat mahdollisuuden tutkia, keskustella ja oppia saamelaisista nuoria itseään kiinnostavalla tavalla, nykyajan ilmiöiden kautta. Ne pyrkivät herättämään keskustelua paitsi saamelaiskulttuurista, myös saamelaisten historiasta, asemasta ja oikeuksista. Korttipakan käytön lisäksi jokainen työpajoja vetävä nuori kertoo työpajojen aluksi omasta taustastaan ja omin sanoin saamelaiskulttuurista. Nuorille järjestetään koulutus tammikuussa 2019 ja koulutuksen suorittaminen on edellytyksenä kouluvierailijana toimimiseen.

Tuetaan saamelaisnuoria identiteetin, kielen ja kulttuurin säilyttämisessä

DigiÁrran-hanke

Nuorisoneuvosto on saanut rahoitusta Lapin aluehallintovirastolta (AVI) 21 000 € DigiÁrran-hankkeeseen käytettäväksi 1.5.2018-31.4.2019 välisenä aikana. Hanke on tarkoitettu kolmivuotiseksi 1.5.2017-31.4.2020 ja siihen haetaan vuosittain jatkorahoitusta. Hanke sai ensimmäisenä vuonna 15 000 €. Hankkeen kokonaisbudjetti oli alun perin 129 000 €. DigiÁrran-hanke tähtää digitaalisen nuorisotoiminnan mallin löytämiseen saamelaisalueella ja hankkeessa kehitetään ja luodaan

saamenkielinen nuorten tieto- ja neuvontapalvelun verkkosivusto. Sivusto toimii myös De! ja Dihtosis hankkeiden viestintävälineenä. Saamelaisalueella digitaalisuuden hyödyntäminen nuorisotyössä on vielä lapsenkengissä. Osaavista tekijöistä ei ole puute, mutta nuorisotoimen ja näiden mediaosaajien yhdistämiseksi tarvitaan saamelaiskulttuurin huomioivaa leirinuotiota, jonka äärelle kokoontuvat nuoret, nuorisotyön ammattilaiset sekä kulttuurilähtöisen digitaalituotannon ammattilaiset saamelaisalueelta. Lisäksi digitaalisessa nuorisotyössä tulee huomioida kielivähemmistöt ja nuorten oikeus omakieliseen digitaalikulttuuriin. Saamenkielinen ja saamelaisnuorille suunnattu nuorten tieto- ja neuvontapalvelu puuttuu täysin.

Nuorisoneuvoston järjestämät tapahtumat

Nuorisoneuvosto järjesti Skábmagovat Alkuperäiskansojen elokuvafestivaalien nuortenpäivän Saamelaismuseum Siidassa 25.1.2018 yhteistyössä elokuvakeskus Skábman ja Saamelaismuseum Siidan kanssa. Tapahtuma järjestetään vuosittain osana Skábmagovat elokuvafestivaaleja. Se on avoin kaikille ja lisäksi sinne kutsutaan vieraksi saamelaisalueen yläkoulu ja lukiolaiset. Nuortenpäivässä esiintyivät Oarjánnieiddat tyttötrio, Maren Elle Mäkitalo, Inger-Anni Valkeapää ja Máret-Elle Valkeapää. Oarjánnieiddat ovat opetelleet sukujensa joikuja ja ovat aloittaneet esiintymisen erilaisissa tapahtumissa. Musiikkiesityksen lisäksi päivän aikana esitettiin Saamelaisveri-elokuva sekä lyhytelokuvia.

Nuorisoneuvosto järjesti yhteistyössä lastenkulttuurikeskus Mánnun kanssa saamelaisten kansallispäivän lastentapahtuman Sajoksessa 6.2.2018. Tapahtuman aloittivat Vuotson koululaiset joikaamalla, jonka jälkeen Anna Näkkäläjärvi-Länsman, Anna Morottaja, Heli Aikio ja Jessika Lampi esittivät saamenkielisiä lastenlauluja. Lopuksi lapset pääsivät tanssimaan yhdessä menevien kappaleiden mukana. Lapsille tarjottiin tapahtumassa mehua ja keksejä.

Saamelaisnuorten taidetapahtuma järjestettiin 12.4.2018 Inarissa Sajoksessa. Lajeina olivat musiikki ja tubetus. Tapahtumaan osallistui yli 400 lasta ja nuorta eri puolilta saamelaisten kotiseutualuetta. Kilpailuun osallistui 10 musiikkiryhmää ja 35-tubevideota. Sodankylän nuorisotoimi osallistui taidetapahtumaan tuomalla Wauton näyttille taidetapahtumaan. Saamelaisnuorilla oli näin mahdollisuus etukäteen tutustua Wauton toimintaan ennen kuin se tuli saamelaisalueelle syksyllä. Nuorisoneuvostolla on vuonna 2017 ollut käynnissä logokilpailu, jossa on haettu nuorisoneuvostolle uutta logoa. Toiveena on ollut löytää värikäs logo, joka kuvastaa saamelaisuutta ja nuoria. Nuorisoneuvosto sai 15 kpl logoehdotuksia, joista voittajaksi valittiin Lilja Krogeruksen työ. Logo julkaistiin Saamelaisnuorten taidetapahtumassa.

Järjestetään nuorille saamenkielistä ja kulttuurinmukaista vapaa-ajan toimintaa koko Suomessa

De!-Saamelaisen nuorisokulttuurin kartoitus ja kehittäminen-hanke

Nuorisoneuvosto on saanut Pohjoisimman Lapin Leaderilta 80 0000 euron rahoituksen De!-projektiin, jossa kartoitetaan ja kehitetään saamenkielistä nuorisokulttuuria kaikilla Suomessa puhuttavilla saamen kielillä. Projektin toteutetaan ajalla 1.6.2018-31.12.2019. Projektityöntekijä Tuuli Miettunen työskentelee ajalla 1.10.2018-30.8.2019. Projektissa kartoitetaan saamenkielisen nuorisotoiminnan tämänhetkinen tilanne yhdessä kuntien, yhdistysten ja muiden saamelaisalueen toimijoiden kanssa. Projektissa selvitetään kyselyllä, millaiseen nuorisotoimintaan saamelaisnuoret haluaisivat osallistua eri saamen kielillä. Osallistavan suunnittelun kautta nuorten kanssa toteutetaan saamenkielisen nuorisotoiminnan pilotteja. Toteutuneesta toiminnasta kerätään palautetta ja onnistuneiden pilottien perusteella haetaan Opetus- ja kulttuuriministeriöltä pysyvää rahoitusta saamenkieliseen nuorisotoimintaan. Hankkeen päämääränä on vakiinnuttaa saamenkielisen nuorisokulttuurin asemaa eri saamen kielillä saamelaisalueella. Hankkeen tavoitteena on kannustaa nuoria käyttämään eri saamen kieliä vapaa-ajallaan sekä rohkaista nuoria yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja itseään koskevaan päätöksentekoon.

Vuonna 2018 De!-projekti toteutti nettikyselyn saamenkieliseen nuorisotoimintaan liittyen: nuorilta vastauksia tuli 41 kpl ja kunnilta, seurakunnilta ja yhdistyksiltä 9 kpl. Lisäksi projektityöntekijä vieraili Sevettijärven koululla ideoimassa nuorten kanssa tulevaa toimintaa. Nuorten vastausten pohjalta aloitettiin yhteistyöverkoston rakentaminen saamelaisalueen nuorisotyön toimijoiden kesken ja alettiin kartoittaa mahdollisia nuorisotoiminnan ohjaajia eri saamen kielillä. Projektin ohjausryhmä kokoontui ensimmäisen kerran joulukuussa 2018. De!-projektista on tiedotettu aktiivisesti eri medioissa ja nuorisoneuvoston sosiaalisen median kanavissa. Saamenkielisen nuorisotoiminnan pilottien toteuttaminen alkaa alkuvuodesta 2019.

Mahdollistetaan saamenkielinen ja saamelaiseen kulttuuriin perustuva nuorisotyö saamelaisten kotiseutualueen kunnissa

Aseman Lapset ry:n Walkers-toiminta

Nuorisoneuvosto on tehnyt yhteistyötä Aseman Lapset ry:n sekä Utsjoen, Inarin ja Enontekiön kuntien kanssa Aseman Lapsien Walkers-toiminnan muodossa. Sodankylän Vuotsosta vastasi toiminnan aikana Inarin kunta. Aseman Lapset antoi Leijona-nimisen liikkuvaksi nuorten kohtaamispaikaksi muutetun asuntoauton (wauto) yhteistyökuntien käyttöön syyskuusta joulukuun loppuun 2018. Wauton tarkoituksena on ollut pitkien etäisyyksien saamelaiden kotiseutualueella helpottaa nuorten saavutettavuutta sekä kokeilla uutta tapaa tehdä nuorisotyötä. Nuorisoneuvoston tehtävänä oli koordinoita hanketta sekä löytää wautoon saamenkielisiä vapaaehtoisia. Saamelaisalueen kunnissa ei työskentele yhtään saamen kielen taitoista nuorisotyöntekijää, joten saamenkieliselle nuorisotyölle on todellinen tarve.

Nuorisoneuvoston tavoitteena yhteistyössä Aseman Lapset ry:n ja saamelaisalueen kuntien kanssa on ollut kehittää saamenkielistä nuorisotyötä. Saamelaiden kotiseutualueen kunnissa ei työskentele kuin yksi saamenkielinen nuorisotyöntekijä. Saamenkielen osalta wauton toiminta onnistui parhaiten Utsjoen kunnassa, sillä kunta palkkasi wauton ajajaksi saamenkielisen nuorisotyöntekijän, jolloin wautossa oli aina kyydissä saamenkielinen henkilö ja joinain päivä kaikki mukana olleet aikuiset olivat saamenkielisiä. Enontekiöllä tulokset saamen kielen käytöstä jäivät aika heikoiksi, koska saamenkielisiä vapaaehtoisia ei saatu tarpeeksi mukaan wauton toimintaan, ainoastaan kaksi henkilöä. Enontekiöllä oli wauton toiminnan aikaan myös hankaluuksia työntekijöiden saatavuudessa, mutta onneksi he saivat apua Kainuun walkers toiminnasta. Inarissa kolme puhuttua saamenkieltä toivat omat haasteensa wauton toimintaan ja Inarissa saamenkielen käyttö onnistui kohtalaisesti. Wauto osoittautui toimivaksi konseptiksi pitkien etäisyyksien Saamenmaalla ja sillä pystyi hyvin tavoittamaan nuoret siellä, missä he kulloinkin olivat. Tästä esimerkkinä lokakuun alussa Utsjoella ollessaan wauto vieraili useamman kerran poroetusaidalla, jonne kokoontuu huomattava määrä nuoria aina erotusten ajaksi.

Nuorisoneuvosto valmistelee alkuvuodesta 2019 alueellisen kehittämishankkeen, jolla saataisiin saamenkielinen nuoriso-ohjaaja Saamelaiskäräjille. Hankkeen pohjana käytetään Aseman Lapsien tekemää raporttia Wauton toiminnasta saamelaisalueella. Hankkeen yhteistyökumppaneiksi pyydetään saamelaiden kotiseutualueen kuntia. Rahoitusta haetaan opetus- ja kulttuuriministeriöltä erityisavustuksena nuorisoalan alueellisen ja paikallisen toiminnan kehittämiseen ja paikallistason kansainväliseen toimintaan.